

CONDIȚIILE DE ADERARE LA UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI CONDIȚIILE DE RETRAGERE DIN ACEASTĂ FAMILIE EUROPEANĂ

¹Dr., conf. univ., Ilie DEMERJI, ²Dr., conf. univ., Maria DEMERJI

^{1,2}Academia de Studii Economice a Moldovei,
str. Mitropolit G. Bănulescu-Bodoni 61, Chișinău, Republica Moldova
Tel.: +373 22 22 41 28; web site: www.ase.md

Résumé

La valeur du message, lancé par Robert Schuman le 9 mai 1950, a ouvert la perspective de la réunification de tout le continent européen, y compris pour la République de Moldova.

L'adhésion à l'Union européenne peut consolider l'indépendance de petits Etats membres par la participation, avec les autres Etats membres au processus de la prise de décisions.

Le sujet, examiné dans cet article, est actuel parce que l'option européenne de la République de Moldova représente un facteur important pour le destin européen du pays une forte motivation pour la réalisation des réformes qui doivent transformer la société de la République de Moldova en une démocratique et l'Etat moldave - en un Etat de droit, avec une économie de marché concurrentielle et prospère.

En se référant à l'article 50 du Traité de Lisbonne, les auteurs analysent les conditions et la procédure de retrait de l'Union européenne. Il est abordé le cas de la sortie de la Grande Bretagne de l'Union européenne.

Les mots- clés: *le critère politique, le critère économique, l'option européenne, le critère d'adhésion, l'Accord d'Association, les conditions d'adhésion, la demande d'adhésion, la procédure de suspension, la procédure de retrait.*

JEL CLASSIFICATION: K3, K39.

Uniunea Europeană este o familie de state democratice care conlucrează pentru a ameliora viața cetățenilor lor și pentru a construi o lume mai bună. Succesele ei se datorează, în mare măsură, modului său de funcționare. Uniunea Europeană dispune de un sistem instituțional unic în lume și bine structurat.

Uniunea Europeană, cu un spațiu unic economic, o Piață unică, mai eficientă și mai productivă, o Uniune Economică și Monetară, reprezintă un centru de putere economică, care exercită o influență tot mai mare asupra raportului de forță din lumea contemporană.

Pe parcursul evoluției sale, Uniunea Europeană a adus cetățenilor săi stabilitate politică, siguranță, securitate, prosperitate economică și socială. Europeanii se mândresc cu patrimoniul bogat de valori, printre care se numără drepturile omului, solidaritatea socială, libertatea întreprinderii, distribuția echitabilă a rezultatelor creșterii economice, dreptul la un mediu protejat, respectarea diversității culturale, lingvistice și religioase.

Aderarea la Uniunea Europeană poate consolida independența Statelor mici prin participarea împreună cu alte State membre, la procesul de luare a deciziilor.

Opțiunea europeană a Republicii Moldova reprezintă un factor important pentru destinul european al țării, o motivație puternică pentru realizarea reformelor, care trebuie să transforme societatea din Republica Moldova într-una cu adevărat democratică, iar statul moldovenesc – într-un stat de drept, cu o economie de piață concurențială și prosperă.

Acordul de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană reprezintă un tratat internațional, care constituie un nou cadru juridic pentru cooperarea dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Este un document de modernizare a Republicii Moldova, în conformitate cu valorile, standardele și reglementările Uniunii Europene.

La 17 aprilie 2014, Parlamentul European a adoptat o Rezoluție în care se recunoaște, pentru prima dată, dreptul Republicii Moldova, Ucrainei și Georgiei de a invoca articolul 49 al Tratatului privind Uniunea Europeană, unde este scris că: „, orice stat european, care respectă

valorile prevăzute la articolul 2 și care se angajează să le promoveze, poate solicita să devină membru al Uniunii Europene”.

Aderarea la Uniunea Europeană reprezintă un proces îndelungat și complicat de ajustare a tuturor domeniilor interne ale statelor candidate la principiile, valorile și standardele UE. Pentru a orienta statele candidate asupra reformelor care trebuie îndeplinite în vederea aderării la UE, Uniunea a stabilit câteva criterii oficiale, care au fost completate și de unele condiții neoficiale.

Condițiile de aderare au evoluat împreună cu intensificarea procesului de integrare europeană. Condiția de bază – identitatea europeană a fost consacrată prin Tratatul de la Roma din 1958. Art. 237 din CEE prevede că orice stat european poate deveni membru al Uniunii Europene.

În anul 1978, după prima extindere a Comunității Europene, Consiliul European a declarat că, respectarea și menținerea democrației reprezentative și a drepturilor omului de către fiecare stat membru constituie elemente esențiale.

Creșterea numărului de cereri de aderare, după sfârșitul războiului rece și dezmembrarea Uniunii Sovietice a impus stabilirea unor criterii concrete pentru aderarea noilor membri, capabili să se integreze în sistemul european. Aceste criterii au fost stabilite abia după ce Consiliul European a confirmat, prin declarația Summit-ului de la Copenhaga din 1993, pregătirea UE de a se extinde spre est și a susține reformele din Europa Centrală și de Est.

Criteriile obligatorii pentru aderarea la Uniunea Europeană, oficializate la Consiliul European de la Copenhaga (21-23 iunie 1993) sunt următoarele :

1 Criteriul politic, ceea ce reprezintă existența unor instituții stabile care ar fi garante ale democrației, supremația legii, drepturile omului și protecția minorităților. Acest criteriu a fost desfășurat, mai târziu în Tratatul de la Amsterdam . Articolul 6 prevede că, Uniunea Europeană este fondată în baza condițiilor de libertate, democrație, respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, supremației legii, principii care sunt comune pentru toate statele membre. Orice stat european, care respectă aceste principii, poate deveni membru al Uniunii Europene.

2 Criteriul economic, ceea ce reprezintă existența unei economii de piață funcționale, capabilă să facă față presiunilor competitive și forțelor de piață din cadrul UE.

3 Capacitatea de adoptare integrală a acquis-ului comunitar. Aderarea la obiectivele politice, economice și monetare ale UE.

În anul 1992 , într-un raport pentru Consiliul European, Comisia Europeană menționa că extinderea Comunității nu trebuie să pericliteze realizările ei și procesul de integrare, convenit la Maastricht. Astfel, la Consiliile Europene, care au urmat celui de la Copenhaga, criteriile de mai sus au fost completate cu:

4 Existența unor structuri administrative și judiciare care vor permite adoptarea și aplicarea acquis-ului comunitar.

Paralel cu criteriile obligatorii de la Copenhaga, Uniunea Europeană a mai stabilit și niște condiții formale care pot influența procesul de aderare. Aceste condiții sunt :

1 – Capacitatea UE de a absorbi noii membri și de a menține, în același timp, procesul de integrare.

2 – Buna vecinătate, care presupune, în primul rând, absența unor conflicte privind configurația frontierelor comune [1, p.197].

Actuala procedură de aderare la Uniunea Europeană a fost stabilită ca urmare a evoluției relațiilor dintre Uniunea Europeană și Statele Europei Centrale și de Est, având ca bază legală art.49 din TUE. Aceasta este precedată de două etape: etapa de asociere și etapa de preaderare, care are ca finalitate crearea condițiilor necesare pentru semnarea Tratatului de aderare dintre statul candidat și statele membre ale UE.

În general, procedura obținerii statutului de membru al UE de către o țară europeană parcurge următoarele etape:

1 – Statul candidat depune la Consiliul UE o cerere de aderare la UE.

2 – Consiliul solicită opinia Comisiei Europene în privința cererii depuse.

3 – Comisia Europeană exprimă opinia sa referitoare la cererea statului candidat.

4 – Consiliul European ia decizia unanimă cu privire la începerea negocierilor de admitere a statului candidat.

5 – Comisia Europeană elaborează propunerile, iar Consiliul European le adoptă unanim, cu privire la poziția pe care o va ocupa UE în procesul negocierii admiterii statului-candidat în UE.

6 – UE, reprezentată de președintele Consiliului UE, începe procesul de negociere cu statul candidat.

7 – UE și statul candidat convin asupra proiectului Tratatului de Aderare a statului candidat la UE.

8 – Tratatul de Aderare a statului candidat la UE este remis Consiliului UE și Parlamentului European.

9 – Parlamentul European aprobă Tratatul de Aderare cu majoritate absolută.

10 – Consiliul UE adoptă Tratatul de Aderare cu vot unanim.

11 – Statele membre ale UE și statul-candidat semnează oficial Tratatul de Aderare la UE.

12 – Statele membre ale UE și statul - candidat ratifică Tratatul de Aderare la UE.

13 – Tratatul de Aderare la UE intră în vigoare după ratificarea de către toate părțile.

Tratatul de la Lisabona a introdus următoarele modificări la art. 49 al Tratatului de la Maastricht:

1 – informarea Parlamentului European și a Parlamentelor naționale cu privire la cererea de aderare

2 – specificarea „valorilor Uniunii” în locul principiilor reglementate la art. 6, de natură să confere relevanță juridică acestor valori

3 – menționarea faptului că „vor fi luate în considerare criteriile de eligibilitate elaborat de Consiliul European” [6, art.49].

Suspendarea drepturilor cu privire la calitatea de membru este prevăzută în articolele 7 TUE și 354 TFUE.

Procedura de sancțiuni se aplică în cazul de încălcare gravă și persistentă, de către un Stat membru, a valorilor UE stabilite în articolul 2 TUE. Este vorba de respectarea demnității umane, libertății, democrației, egalității, Statului de drept, drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților.

Nerespectarea acestor valori europene este constatată de către Consiliul European, la inițiativa unei treimi din membrii săi sau la inițiativa Comisiei Europene.

Consiliul European adoptă decizia cu unanimitate, după aprobarea de către Parlamentul European cu două treimi din voturile exprimate.

Pentru prima dată, Tratatul de la Lisabona, la art. 50 reglementează posibilitatea oricărui stat membru al UE de a se retrage voluntar din Uniunea Europeană.

Procedura de retragere cuprinde:

1 – notificarea cererii de retragere, adresată Consiliului European

2 – negocierea și încheierea unui Acord între Uniunea Europeană și statul care solicită retragerea

3 – Acordul se încheie în numele Uniunii Europene de către Consiliul UE, care votează cu majoritate calificată

4 – încetarea drepturilor și obligațiilor care decurg din calitatea de membru se produce la intrarea în vigoare a acordului de retragere sau, în lipsa acestui acord, în termen de doi ani de la depunerea cererii de retragere. Consiliul European, în unanimitate inclusiv statul care se retrage, poate decide prelungirea acestui termen [3, p.50].

Primul și deocamdată unicul caz de retragere, deși este impropriu spus „retragere”, fiind vorba de o restrângere a sferei de aplicare teritorială, a fost cazul Groenlandei, care s-a produs în anul 1982, urmare a obținerii statutului de teritoriu autonom în cadrul coroanei daneze.

Curtea Constituțională a Germaniei, în decizia sa din 30 iunie 2009 cu privire la compatibilitatea Tratatului de la Lisabona cu legea fundamentală germană, arată că integrarea europeană este în esență revocabilă, neexistând posibilitatea ca retragerea să fie împiedicată de celelalte state membre sau de instituțiile Uniunii [4, p.476].

Pe data de 29 martie 2017, *Theresa May*, Prim-Ministrul Marii Britanii, a notificat cererea de retragere din UE, adresându-se Consiliului European. După aceasta, în baza orientărilor Consiliului European, Uniunea Europeană negociază și încheie cu Marea Britanie un Acord, care stabilește condițiile de retragere, ținând seama de cadrul viitoarelor sale relații cu UE. Acest Acord se negociază în conformitate cu articolul 218 alineatul 3 din TFUE.

Principalul obiectiv al negocierilor constă în asigurarea retragerii ordonate a Marii Britanii, astfel încât să se reducă incertitudinea și perturbările provocate de această schimbare bruscă.

În acest context, prima etapă a negocierilor se referă la:

- asigurarea unui maximum de claritate și de securitate juridică pentru cetățeni, întreprinderi, părți interesate și parteneri internaționali cu privire la efectele imediate ale retragerii Marii Britanii din Uniunea Europeană;

- stabilirea dezlegării Marii Britanii de Uniunea Europeană și de toate drepturile și obligațiile care decurg pentru Marea Britanie din angajamentele asumate în calitate de Stat membru.

Consiliul European monitorizează progresele înregistrate și stabilește momentul în care progresele sunt suficiente pentru a permite trecerea negocierilor în etapa următoare.

Pe parcursul negocierilor Uniunea Europeană își menține unitatea și acționează în mod unitar cu scopul de a obține un rezultat corect și echitabil pentru toate Statele membre, precum și în interesul cetățenilor săi.

Acordul se încheie în numele Uniunii Europene de către Consiliu, care hotărăște cu majoritatea calificată, după aprobarea Parlamentului European.

Tratatele UE încetează să se aplice statului în cauză de la data intrării în vigoare a Acordului de retragere sau, în absența unui astfel de Acord, după doi ani de la notificarea prevăzută la alineatul 2 al articolului 50 din TFUE, cu excepția cazului în care Consiliul European, în acord cu Statul membru în cauză, hotărăște în unanimitate să prelungească acest termen.

BIBLIOGRAFIE

1. DEMERJI Ilie, DEMERJI Maria, Dreptul Uniunii Europene, Chișinău, Tipografia centrală, 2017
2. Jacqué Jean Paul, Droit institutionnel de l'Union Européenne, Ed. Dalloz, Paris, 2012.
3. Gâlea Ion, Tratatetele Uniunii Europene, Ed. C.H.Beck, București, 2012
4. Thatham Allan, Osmochescu Eugen, Dreptul Uniunii Europene, Editura ARC, Chișinău, 2003
5. ЭНТИН Л М Европейского право Изд Норма Москва 2013
6. Tratatul de la Maastricht semnat la data de 07.02.1992, intrat n vigoare din 01.11.1993, Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 2007, C191 din 20.07.1992.